

Hukuk Aşkı Kimseyi Yakmaz Fakat Yaşatır

— Ali R.MALKOÇ · 17 Nisan 2025

Temel hak ve özgürlükler geniş, yasaklar ve kısıtlamalar dar yorumlanır. Anayasalar, milletlerin ortak hür iradesiyle hazırlanır; önce yurttaşların, devlet eliyle sınır aşılıp zulüm düzeni kurulmaması için haklarını korur, devlet organlarının görevini, şeklini, sınırlarını belirler ve denetletir. Kanunla, hukuki bir norm ile açıkça yasaklanmayan her tercih, eylem serbesttir. Hukuka uygun niteliği olmayan bir delil uydurmak, normlar hiyerarşisinde yazılı yeri olmayan bir suç tipi uydurmak, yasalarımıza göre suçtur.

Yargılama erki; devletin yönetim sisteminin de üzerinde konumlanıp, idareyi denetleyerek gerektiğinde yargılayabiliyorsa meşrudur, hakkaniyete, anayasaya uygundur, uyumludur. Diğer türlü, 26 yıl önce, 1999-2000 dönemi adli yıl açış konuşmasında, toplum sözleşmesi olan Anayasa hakkındaki çekince ve uyarılarını, gerekçeleriyle açıklayan Yargıtay Eski Başkanı sayın Prof. Dr. Sami Selçuk; hukukun genel ve evrensel usul, ilke ve uygulamalarından uzaklaştığımızda, Anayasal devlet değil, kağıt üzerinde kalan “Anayasalı Devlet” konumuna düşeceğimizi hatırlatmıştı. 26 yılda ne değişti, anayasacılık oynamaktan öteye geçebildik mi? Yorumunu, vicdanı arı-duru kalabilenlere havale ediyorum.

Hukuki normlar, ilkeler, yasalar, yaptırımlar, kısıtlamalar; çoğunluğun, azınlığa baskısını önlemek, hak ve özgürlükleri dengelemek ve denetlemek için vardır.

Demokratik hukuk devleti, yargılama gücünün bağımsızlığı, tarafsızlığı ve bağlayıcılığı, güçler ayrılığı, kanun önünde eşitlik, suç, ceza ve delilde kanunilik, yasaların geri tarihe işlemezliliği, suçun maddi ve manevi unsurları, objektif isnadiyet şartı, yargılamanın her evresinde dürüstlük ilkesi, suçların şahsiliği, şüphe giderilmemişse sanık lehine yorumlanması, yargılamada silahların eşitliği, çelişmeli/adil/açık yargılama ilkesi, isnat edilen suç ile deliller arasında nedensellik bağı kurulması, somut gerekçeli karar, doğuştan kazanılmış, sonradan pekiştirilmiş, evrensel hukuk ilke, yasa ve normları, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik v.b. hukukun meşru kaynak ve dayanaklarını askıya alırsak; atılacak olan her yanlış adım, toplumda adeta atom bombası etkisi gibi kalıcı tahribat yapacaktır. Buna kimin hakkı, yetkisi ve haklı gerekçesi olabilir?

Hukukun genel ilke ve kurallarının bilerek ve isteyerek zedelenmesi; zaten devreye almakta zorlandığımız, özlemine çektiğimiz bireysel vicdan, toplumsal refleks ve akıl donanımlarını serseri mayın haline dönüştürür. Kimlere ve ne zaman çarpacağına önceden kestiremeyiz. Yargılama erkinin kendini özgür, bağımsız, tarafsız, yansız hissedememesi; zaten ağır aksak ilerleyen devlet kurumsal yapısını total ördek durumuna dönüştürür. Devlet mekanizması topallarsa, onun dümenindeki kaptanların, güvertesindeki yurttaşların dimdik ayakta durmasının kime ne faydası olacaktır? Sonunda bu gemi ister istemez ya karaya oturacak veya görünmez bir kayaya çarpacaktır. Operasyonel küresel güçlerin manevra alanına dönüşecektir.

“Yasaları bilmemek mazeret sayılamaz” yasa hükmünün; muhatabı, niteliği ve kapsamı genişletilerek, yalnızca sanığa hitap eden konumdan çıkarılmalıdır. Usul, esas, iddia, savunma ve hükümde yanılığa

düşen hata yapan tüm duruşma süjelerini kapsayacak şekilde yeni bir düzenleme yapılmalıdır. Adil yargılanma, silahların eşitliği ilkesi ve delil serbestisi ilkesi bunu gerektirir. Eğer “bilmemek, yanlış anlamak ve yorumlamak” bir mazeret kabul edilemiyorsa; gerekçeleri, somut bir gerçekliğe dayanmayan iddianame, karar ve hükümleri de “içtihat hatası, adli yanılğı” diyerek meslek körlüğü kapsamına alamayız. Yani olağan kabul edemeyiz. O zaman evrensel, anayasal, demokratik, sosyal hukuk devleti iddiamızı kendimiz çürütmüş oluruz.

Bir toplumda hukuk güvenliği sağlanamamışsa, hukukun bağlayıcılığından endişe duyuluyorsa, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik sosyal barışa hizmet edemiyorsa, evrensel ilke, norm ve kararlar yükselen bir değer ve ölçüt haline gelememişse; devletin savunma, üretim, kalkınma, eğitim, ihracat, dayanışma ve yönetim potansiyeli ve etkinliği sallantıda demektir.

TBMM Genel kurulu üyeleri, tamamen sıfırdan yeni bir anayasa hazırlayamaz.

Çünkü, tüm kurul üyeleri, göreve başlamadan önce, genel kurulda, kamuoyuna açık şekilde ettikleri yeminde; “anayasaya sadakatten ayrılmayacağıma...” şeklinde söz vermişlerdir.

Bir insanın sadık kalacağına yemin ettiği bir metni; tamamen değiştirmesi, akla, mantığa, hukuka, etik değerlere, evrensel kazanımlara aykırıdır. Millet size, “anayasaya uyun, uygulayın” diye yetki ve süreli bir görev vermiştir. Peki nasıl bir yöntem izlenmelidir?

Özü, ruhu ve sağladığı hak ve özgürlük alanları, en az elli yıl değiştirme ihtiyacı duyulmayacak olan bir anayasa metni; her kesim ve meslekten katılımla deneyimli, donanımlı, istekli yurttaşlardan oluşan “yeni anayasa hazırlama şûrası” tarafından hazırlanıp, TBMM üyelerinin de görüşleri alınarak, son şekli verildikten sonra, halk oylamasına sunulmalıdır.

Devamında ve acilen 7000 civarında olan kanunlar, yeni anayasa uyumlu, önceliğine göre gözden geçirilip güncellenmelidir. Kişiyeye özel anayasa özlemi, darbe anayasayı niteliğinden farksızdır.

İstedığımızı, rakiplerimizi, husumet duyduklarımızı, aykırı bulduklarımızı; ismarlama, konjonktürel ve siyasi ikbal gerekçesiyle suçlu ve silahlı / silahsız terörist ilan ederek, hiçbir kalıcı kazanım elde edemeyiz. Bu şekildeki bir girişimle beka sorununu çözemeyince, gerçekten terörist olanlarla mutabakat yapmak da bizi sahil-i selamete ulaştırmaz. Her şeyden önce dürüstlük kuralına aykırıdır. Önceki hamlelerin hata/yanlış/kusur ve suç olduğunu şeffaf ve dürüstçe kabullenmeden, yeni çıkış noktalarını, çözüm önerileri, çırpınışları ve arayışları gibi sunmak inandırıcı olmaz, mertliğe sığmaz, aldatıcı olur. Anayasal demokratik hukuk devleti kumar oynamaz. Yalan söylemez, tuzak kurmaz. Bilimsel, hukuki, ahlaki ve vicdani bir yaklaşımla hatasını açıkça söyler, kendiyeye yüzleşir, yeni önerisini sunar. Ve biz de toplumun tüm bileşenleri olarak kucaklaşır, tek yumruk oluruz.

Cumhuriyetimizin 102. Yılında, dışardan dayatmayla, içerden yanıltmayla, kurgulanan toplum mühendisliğine ihtiyacımız yoktur. Dört mevsimi aynı anda yaşadığımız, üç tarafı denizlerle çevrili, turizm/tarım/tarih/ doğal kaynaklar cenneti, ata mirası bu topraklardan; 5 tane tarım ülkesi Hollanda, 3 tane Teknoloji ülkesi Japonya, 1 tane bilim ülkesi Almanya çıkartabiliriz.

Enerji, coğrafya, iş gücü ve doğal kaynaklarımız bu kapasiteye uygundur.

“Peki bu anlatılanları kâğıt üzerinden kurtarıp, nasıl başaracağız?” dersiniz, “Önce adalet, ancak adalet

ile” başlamak gerektiğini belirtmeliyim. Peki “adalet nedir, kapsamı, fonksiyonu, kaynağı nedir?” diye soracak olanlar varsa, “bu soruyu sormak da bir başlangıç, yiğitlik, dürüstlük ve açık sözlülüktür” diyorum. Soran cevabını alır, arayan bulur. Hukukçu olmayan bir okur-yazar olarak hukuk alanında yüzlerce kitap okuyup, halen bunu sürdürüyorsam, sorunuzu sizleri ikna edecek şekilde cevaplamak çok zordur. Soruyu sorduktan sonra, sabırla, ilgiyle, dikkatle okumayı sürdürün, o eserler arasında aradığınızı bulacak ve benim de uykusuz gözlerimin izine rastlayacaksınız.

Adalet; bir yasaya, anayasaya, kanunlara, devlete, insan beynine, kitaplara, inançlara, tüm hukukçuların toplam müktesebatına sığmayacak, bırakılmayacak, terk edilmeyecek kadar yüce ve sürekli kendini yenileyen bir güç, ilke, değer ve medeniyetin temel kaynağıdır. Kesinlikle bir kişinin anladığı, beklediği, yönlendirdiği, dizginlediği, güncellediği, tımarladığı bir konuma indirgenemez. Adaleti arayıp, keşfedip, bulup, yaşatıp, dağıtmaya başladığımızda, kıyamet kopsa da gözümüz arkada kalmayacaktır. Ben ancak bu kadarını anladım ve anlatabildim. Anlayanlar, anlayamayanlara açıklasın lütfen.

Saygı, sevgi, özlem, aşk ve muhabbet ile

Samsun, 17.04.2025

Ali Rıza Malkoç

arm.web.tr